

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Факультет педагогіки та психології
Кафедра психології та соціальних наук

ЗАТВЕРДЖУЮ

«31» серпня 2022 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
УНІВЕРСИТЕТСЬКІ СТУДІЇ

Загальноуніверситетська

2022 – 2023 навчальний рік

Програма навчальної дисципліни «Лідерство та самореалізація особистості»
Загальноуніверситетська

Розробник: Олексюк О.Є., доцент кафедри педагогіки, психології та
інклюзивної освіти, доктор філософії в галузі освіти (Олексюк О.Є.)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки, психології та
інклюзивної освіти

Протокол № 13 від « 27 » серпня 2022 р.

Завідувач кафедри педагогіки, психології та інклюзивної освіти

(в.о.Султанова Н.В.)

Програма затверджена на засіданні навчально-методичної комісії факультету
педагогічної та соціальної освіти

(протокол № 1 від «26» серпня 2021 р.)

Голова навчально-методичної комісії _____

Анотація

Дисципліна «Університетські студії» є однією із складових у ході підготовки фахівців із всіх спеціальностей університету. Дисципліна має на меті сформувати у студентів комплексне уявлення щодо програм розвитку вищої освіти України на основі запровадження Болонського процесу.

Впровадження дисципліни «Університетські студії» дозволяє підготувати студентів до навчання у закладі вищої освіти відповідно до сучасних інтеграційних процесів у міжнародній освіті в контексті Болонської декларації.

Ознайомлення з основними завданнями, принципами та документами, прийнятими в рамках Болонського процесу, дозволить студентам оволодіти методами та засобами їх запровадження у вищу освіту України.

Ключові слова: Болонський процес, інтеграція, Європейський простір вищої освіти, система вищої освіти, Європейська накопичувальна кредитно-трансферна система, мобільність,

Annotation

The discipline «University Studies» is one of the components in the training of specialists in all specialties of the University. The course aims to form students' comprehensive understanding of higher education development programs in Ukraine based on the implementation of the Bologna Process.

The introduction of the discipline «University Studies» allows to prepare students to study in Higher Education Institutions in accordance with modern integration processes in international education in the context of the Bologna Declaration.

Acquaintance with the main tasks, principles and documents adopted in the framework of the Bologna process will allow students to master the methods and means of their implementation into higher education in Ukraine.

Keywords: Bologna process, integration, European Higher Education Area, Higher Education System, European accumulative credit-transfer system, mobility.

Вступ

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Університетські студії» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 01 Освіта, 03 Гуманітарні науки, 05 Соціальні та поведінкові науки, 07 Управління та адміністрування, 12 Інформаційні технології, 23 Соціальна робота спеціальностей: 014.04 Середня освіта (Математика), 014.06 Середня освіта (Хімія), 014.08 Середня освіта (Фізика), 014.03 Середня освіта Історія, 014.02 Середня освіта. (Мова і література), 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво), 014.01 Середня освіта (Українська мова та література), 012 Дошкільна освіта, 013 Початкова освіта, 014 Фізична культура і спорт, 016 Спеціальна освіта.

Утвердження України як демократичної держави є одночасно духовним, політичним, соціальним і культурним утвердженням громадян, здатних керуватись не суб'єктивними інтересами, а інтересами держави. Вища освіта в цілому і університетська зокрема набувають у даному контексті принципово нового звучання. Підготовка фахівців з вищою освітою розпочала будуватись на підставі принципово нових засад – демократизації, інтернаціоналізації, гуманізації, диверсифікації.

Освіта – частина засобу виробництва матеріального життя, яка за допомогою двох взаємопов'язаних процесів навчання та виховання здійснює цілеспрямоване формування необхідного для суспільства типу особистості. Мета освіти – інтелектуальний і моральний розвиток людини. Сучасному суспільству потрібен громадянин, який би мав самостійне, критичне мислення, вмів бачити і творчо вирішувати існуючі проблеми, був освіченим фахівцем.

У вищій освіті стає найбільш актуальним питання синтезу педагогічних та психологічних концепцій, глибоке психологічне осмислення закономірностей навчальної діяльності, принципів та методів навчання й керування навчальним процесом.

Університетська освіта – найголовніша складова вищої освіти. Університет – класичний, найстаріший та найпоширеніший тип вищого навчального закладу. Тому саме на прикладі університетської освіти вважається доцільним проаналізувати зміст, сучасні особливості та тенденції розвитку вищої освіти в цілому.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Університетські студії» є процес професійної та наукової діяльності і особистісного становлення студентів в університеті.

Міждисциплінарні зв'язки: Історія України, психологія.

Навчальна дисципліна складається з 4-х кредитів.

Очікувані результати навчання:

013 Початкова освіта,

4.1.	Вчитися упродовж життя й удосконалювати з високим рівнем автономності набути під час навчання кваліфікацію.
4.2.	Аналізувати соціально та особистісно значущі світоглядні проблеми, приймати рішення на основі сформованих ціннісних орієнтацій.

Спеціальність: 014.02 Середня освіта. (Мова і література)
Освітня програма: Англійська та друга іноземна мова (німецька)

ПРН5	Сформовані уявлення про спеціальність і кваліфікацію філолога, особливості організації освітнього процесу за рівнями вищої освіти у контексті модернізації української вищої школи і входження у загальноєвропейський освітній простір
------	--

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими *компетенціями*:

I. Загальнопредметні:

Спеціальність: 014.02 Середня освіта. (Мова і література)
Освітня програма: Англійська та друга іноземна мова (німецька)

ЗК3	Здатність до критичного мислення й ціннісно-світоглядної реалізації особистості
ЗК4	Здатність учитися впродовж життя й оволодівати сучасними знаннями
ЗК5	Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел
ЗК8	Здатність працювати в команді та автономно

II. Фахові:

- Здатність аналізувати процес практичної підготовки фахівця в університеті;
- здатність розуміти соціальну значимість і прогнозувати наслідки своєї професійної діяльності, готовність нести відповідальність за свої рішення;
- здатність до професійного самовдосконалення, постійного поповнення своїх знань, розвитку своїх розумових здібностей, користування своїми інтелектуальними і творчими можливостями, професійними навичками у дошкільній та початковій освіті;
- готовність до міжособистісної комунікації шляхом участі у бесідах та дискусіях з актуальних проблем навчання та виховання;
- здатність і готовність до спілкування з іншими людьми, повноцінно оволодіти різними видами мовленнєвої діяльності і мовою як засобом спілкування.

Програма навчальної дисципліни складається з кредитів: «Структура та організація освітнього простору в МНУ імені В.О. Сухомлинського», «Історія становлення та розвитку університетської освіти», «Болонський процес та Європейський освітній простір вищої освіти», «Формування особистості майбутнього фахівця у позанавчальній діяльності».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. *Мета курсу*: ознайомити студентів з основними завданнями, принципами, законодавчими актами і нормативними документами в галузі вищої освіти України і освітньої діяльності університетів, підготовка студентів до навчання в університеті у відповідності з сучасними інтеграційними процесами у світовій і європейській освіті в контексті Болонської декларації; підготовка студентів до навчання в університеті відповідно до сучасних

інтеграційних процесів у міжнародній освіті в контексті Болонської декларації, ознайомлення з основними тенденціями університетської наукової школи з напрямку професійної підготовки студентів.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Університетські студії» є:

- сформуванню у студентів систему знань щодо суті й соціального значення вищої освіти, сучасних тенденцій її розвитку;
- ознайомити зі специфікою організації освітнього простору в університеті;
- здійснити адаптацію студентів до умов та вимог освітнього процесу в університеті з урахуванням сучасних освітніх тенденцій та формування цілісного уявлення про структуру та зміст професійної підготовки;
- озброїти навичками самостійного й ефективного навчання в університеті з урахуванням глобалізаційних освітніх процесів;
- підготувати студентів до свідомої участі у наукових дослідженнях.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

На вивчення дисципліни відводиться 4 кредити 120 годин.

КРЕДИТ 1. СТРУКТУРА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В МНУ ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО.

Тема 1. Структура сучасного закладу вищої освіти. Управління та керівництво закладом вищої освіти. Орган державного управління освітою. Зовнішнє та внутрішнє управління закладом вищої освіти. Колективні органи управління університетом. Статут ЗВО як основний внутрішній нормативний документ. Положення університету, які врегульовують основні напрямки діяльності ЗВО і його підрозділів. Ректор як головна відповідальна особа за діяльність університету. Компетенції ректора, вибори ректора. Вчена рада університету як основний колегіальний орган управління. Склад Вченої ради університету. Наглядова Рада ЗВО для здійснення нагляду за управлінням майном університету та додержання мети його створення. Функціонал першого проректора, проректорів з науково-педагогічної роботи, проректора з адміністративно-господарської роботи.

Факультет як найбільший адміністративно-господарський підрозділ університету. Декан як головний керівник факультету, його основні функціональні обов'язки. Вчена рада факультету як колегіальний орган управління факультетом. Склад Вченої ради факультету. Комісії факультету: моніторингова, методична, стипендіальна. Вимоги до створення та функціонування факультету.

Кафедра як основний навчально-науковий структурний підрозділ ЗВО. Склад кафедри. Обов'язки, що покладені на кафедру з організації діяльності.

Тема 2. Організація навчального процесу в університеті. Фахова підготовка у закладі вищої освіти: вступ до спеціальності. Навчально-методичний комплекс в системі підготовки кадрів в університеті, розклад занять. Основні документи з організації навчального процесу: понятійний апарат, терміни та визначення. Державний стандарт освіти України. Зміст освіти, нормативна та вибіркова частина. Освітньо-професійна програма – вимоги до змісту, обсягу та рівню освітньої та професійної підготовки бакалавра за напрямом підготовки. Освітньо-кваліфікаційна характеристика

бакалавра, його професійні функції. Структурно-логічна схема підготовки. Навчальний план підготовки бакалавра, його структура і перелік дисциплін. Робочий навчальний план як документ, що конкретизує планування навчального процесу на кожний навчальний рік.

Навчальний графік, навчальні і робочі програми в університеті, розклад занять. Навчальний графік як інформаційно-розпорядчий документ. Навчальна програма як нормативний документ, який визначає зміст дисципліни, методи роботи студентів, форми контролю, компетентності та програмні результати навчання. Два способи побудови навчальних програм – концентричний та лінійний. Структурні складові робочої навчальної програми. Основні вимоги до навчального плану, який складає проектна група освітньої програми. Розклад навчальних занять, його задачі. Основні принципи оптимального розкладу. Основні документи, на основі яких складається розклад навчальних занять: графік навчального процесу, робочий навчальний план, плановий контингент здобувачів вищої освіти, індивідуальні навчальні плани здобувачів вищої освіти, плановий розподіл навчального навантаження викладачів. Облікові одиниці навчального часу: кредит ЄКТС, академічна година, навчальний день, навчальний тиждень. Обсяг робочого часу науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти.

Основні форми організації навчального процесу у ЗВО. Лекція як основна форма подачі теоретичного матеріалу. Види лекцій. Семінарське заняття – дискусійна теоретична форма проведення заняття. Три дидактичні типи семінарів: просемінари, семінар у власному значенні, спецсемінар. Лабораторно-практичні роботи. Практичні та індивідуальні заняття. Самостійна робота студента. Консультації. Курсові роботи. Дипломні (кваліфікаційні) роботи.

Форми організації контролю і оцінки знань та умінь студентів. Види обліку контролю: поточний, підсумковий і заключний. Заліки, екзамени, підсумковий модульний контроль (ПМК). Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Тема 3. Психолого-педагогічні засади організації самостійної навчальної праці студентів. Бібліотека як структурний підрозділ закладу вищої освіти.

Значення та організація самостійної роботи студентів у вищій школі. Види самостійної роботи за різними критеріями. Форми і зміст самостійної роботи студентів. Уміння слухати і конспектувати лекції. Вимоги до ведення конспектів лекцій. Орієнтовні рекомендації щодо роботи студентів з літературою. Підготовка до семінарських і лабораторних робіт. Методика підготовки студентів до семінарського заняття.

Структура наукової бібліотеки. Фонди наукової бібліотеки. Правила користування бібліотечними фондами. Правила користування довідково-інформаційними фондами бібліотеки. Тематичний пошук інформації в бібліотеці.

КРЕДИТ 2. ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ.

Тема 4. Становлення та розвиток університетської освіти у світі. Передумови створення Європейського простору вищої освіти. Світові

концептуальні моделі університетської освіти. Типи закладів вищої освіти за формою власності і рівнем акредитації

Тема 5. Система вищої освіти в Україні. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського: стратегія поступу – від витоків до сьогодення. Типи інституцій у вищій освіті. Рівні, ступені та кваліфікації вищої освіти. Термінологічна база у системі вищої освіти України (за Законом України «Про вищу освіту»). Поняття та сутність кредитної трансферно-накопичувальної системи навчання.

Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського: стратегія поступу – від витоків до сьогодення. Історія становлення та розвитку МНУ імені В.О. Сухомлинського.

КРЕДИТ 3. БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ВИЩОЇ ОСВІТИ.

Тема 6. Університетська освіта у контексті Болонського процесу. Сутність, мета та принципи Болонського процесу. Основні тенденції його розвитку. Історичні межі та головна мета Болонського процесу. Університетська автономія як складова громадянського суспільства. Студентоцентроване навчання.

Тема 7. Університетська освіта у міжнародному контексті. Сучасні тенденції міжнародної співпраці у галузі освіти. Академічна мобільність студентів та викладачів як фактор інтеграції ЗВО у міжнародний освітній простір. Сутність еквівалентності документів про освіту. Поняття “визнання” і його різновиди. Додаток до диплома. Термінологічна система у сфері академічної мобільності. Процеси формування транснаціонального освітнього простору.

КРЕДИТ 4. ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ У ПОЗАНАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.

Тема 8. Наукові школи та напрями дослідження в університеті. Система науково-дослідницької роботи студентів університету. Знайомство з науковими школами та напрямками роботи викладачів кафедр факультету. Основні наукові доробки за останні 10 років. Студентська наукова рада. Студентські наукові гуртки та проблемні групи.

Тема 9. Соціально-педагогічні умови адаптації молоді до навчання у ЗВО. Студентство як наукова категорія. Психолого-педагогічні особливості студентської молоді. Типологізація студентства як соціальної та психолого-педагогічної категорії. Проблема адаптації до навчання у ЗВО.

Тема 10. Організація самоврядування, соціального захисту та дозвілля студентів. Студентське самоврядування як систематизоване об'єднання консультативно-дорадчих органів управління університетом. Основні завдання органів студентського самоврядування. Студентська рада університету, факультету. Соціальна інфраструктура університету. Навчальний, науковий, культурно-масовий, спортивно-оздоровчий, побутовий напрями діяльності студентського самоврядування. Студентський клуб. Гуртки художньої самодіяльності. Гуртожиток – студентська домівка.

Ціннісні орієнтири сучасного студентства в умовах глобалізації освітнього простору. Складові системи цінностей сучасного студента.

Європейська система цінностей. Психолого-педагогічні дослідження з проблеми особистісного становлення. Життєве проектування молоді.

3. Рекомендована література

Базова

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої школи України. К.: Либідь, 1998. 558 с.
2. Аніловська Г.Я., Марушко Н.С., Томаневич Л.М. Університетська освіта: Навчальний посібник / Львів: «Магнолія-2006». 2014. 304 с.
3. Бойко М.М., Чучка І.М., Жуков С.А. Основи наукових досліджень: опорний конспект лекцій. Мукачево: РВВ МДУ, 2007. 68 с.
4. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: монографія / Ю.М. Рашкевич; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Львів. політехніка». Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2014. 168 с.
5. Болонський процес у фактах і документах / Упорядники: Степко М.Ф., Болюбаш Я.Я., Шинкарук В.Д., Грубінко В.В., Бабин І.І. Київ. Тернопіль: вид-во ТДПУ ім. В. Гнатюка, 2003. 52 с.
6. Болонський процес: документи. К.: Вид - во Європ. Ун-ту, 2004. 169 с.
7. Болонський процес: Модель структури додатка до диплома/ Укладачі: Тимошенко З.І., Козаченко О.І., Греков А.М., Гапон Ю.А. К.: Вид - во Європ. Ун-ту, 2004. 73с.
8. Болонський процес: проблеми реалізації у Львівській комерційній академії: Матеріали наук.-метод. конф., 19 квіт. 2005 р., м. Львів / ред.: В.С. Загорський; Львів. комерц. акад., «Болонський процес: проблеми реалізації у Львівській комерційній академії», науково-методична конференція (2005+ Львів). Л., 2005. 382 с.
9. Болонський процес: стан та перспективи розвитку вищої освіти в Україні: зб. тез. доп. ІХ всеукр. наук.-метод. конф, 18-19 листоп. 2010 р., Київ. Ч.1 / М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т України «Київ. політехн. ін-т», Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка; [уклад. В. П. Головенкін]. К. : НТУУ «КПІ», 2010. 292 с.
10. Журавський В. С, Згуровський М.З. Болонський процес: головні принципи входження в європейський простір вищої освіти. К.: ІВЦ «Видавництво політехніка», 2003. 200с.
11. Збірник нормативних документів з впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу / Укладачі: М.В. Клименко, М.А. Рехтета, О.С. Трофімішина. Миколаїв: МДУ, 2006. 99 с.
12. Згуровський М. З. Болонський процес: головні принципи та шляхи структурного реформування вищої освіти України. К.: Політехніка, 2006.
13. Козак Н.Л., Шоробура І.М. Університетська освіта : навчальний посібник / Козак Н.Л., Шоробура І.М. Львів : «Новий Світ-2000», 2011. 180 с.
14. Кузьмінський А.І. Вступ до університетських студій: Навчальний посібник для студентів університетів. Черкаси: Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2004. 174 с.
15. Кюль Штефан (Білефельд, ФРН) Велика загадка Болонського процесу / З німецької мови переклав Володимир Абашнік // Людина, суспільство, комунікативні технології. Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, 14–15 вересня 2018 р. Харків–Лиман, 2018. С. 80–83.

16. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003-2004 рр.) / За ред. В.Г. Кременя: Київ-Тернопіль: вид-во ТДПУ, 2004. 147 с.
17. Степко М. Ф., Клименко Б.В., ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л.Л. Болонський процес і навчання впродовж життя. Харків: НТУ, 2004. 111с.
18. Товканець Г.В. Університетська освіта : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К., 2012. С. 123.
19. Трибулькевич К.Г. Розвиток студентського самоврядування у вищих навчальних закладах України (1917-2010 рр.): монографія /К.Г.Трибулькевич. Одеса, 2016. 458 с.
20. Чуйко Г. П., Чуйко Н. Г. Болонський процес – українською мовою. Херсон, Вид. ХНТУ, 2004. 23с.

Допоміжна

1. Корсак К. Європейський простір вищої освіти і Україна у ХХІ ст. // Вища школа. 2005. №1, с.47-56.
2. Кремень В. Г. Болонський процес: сближение, а не унификация //Зеркало недели. № 48 (473). 13–19 декабря 2003.
3. Янковий В. В. Болонський процес: шляхом європейської інтеграції// Дзеркало тижня. 2003. № 40. 18-24 жовтня.
4. Матеріали Всеукраїнської наради ректорів вищих технічних навчальних закладів Вища технічна освіта України і Болонський процес. – Харків: ХНТУ, 2004р. 198с.
5. Долженко О.В. Сорбонская и Болонская декларации: Информация к размышлению// Вестник высшей школы:. 2000. №6.
6. Моніторинг стандартів освіти/ за ред. Тайджмана А., Послтвейта. Львів: Літопис, 2003. – 328с.
7. Білуха М.Т. Методологія наукових досліджень: Підручник. К.: АБУ, 2002. 480с.
8. Олексюк О.Є. Робота куратора-наставника академічної групи з професійного виховання студентської молоді // Методичні рекомендації. 2-е вид. доп. та перероб. Миколаїв: МДУ імені В.О. Сухомлинського, 2007. 102 с.
9. Олексюк О.Є. Університетські студії. Організація самостійної роботи студентів в умовах змішаного навчання. Частина 1 : навчально-методичний посібник / О.Є. Олексюк. – Миколаїв : СПД Румянцева Г.В., 2021 р. – 244 с.

Інформаційні ресурси

1. Закон України «Про вищу освіту» (№1556-VII), 01.07.2014р.
2. Указ Президента України «Про забезпечення дальшого розвитку вищої освіти в Україні» за № 857/2008 від 25.09.2008р.
3. Указ Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» від 25 червня 2013 року, № 344/2013
4. Про утворення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти : постанова КМУ від 15 квітня 2015 р. № 244 // Урядовий кур'єр. – 2015. – № 108. – 18 червня.
5. Наказ МОН Вища освіта в Україні: завдання, перспективи. Проблеми з життя вищої школи /<http://www.ztu.edu.ua/ua/departments/nmu/>

6. Наказ МОН Національний звіт України про впровадження положень Болонського процесу /<http://www.ztu.edu.ua/ua/departments/nmu/>
 7. Наказ МОН Постанова про освітньо-кваліфікаційні рівні / <http://www.ztu.edu.ua/ua/departments/nmu/>
 8. Наказ МОН Рекомендації щодо заповнення Додатка до диплома про вищу освіту / <http://www.ztu.edu.ua/ua/departments/nmu/>
- 4. Форма підсумкового контролю успішності навчання:** залік.
 - 5. Засоби діагностики успішності навчання:** самостійна робота, тести, письмовий звіт, колоквіум, контрольна робота.